

Täysistunto

Perjantai 25.10.2024 klo 13.00—13.27

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elintarvikelain 5 §:n, sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 8/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

13.01 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Tämä hallituksen esitys elintarvikelain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain sekä maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta on erittäin tervetullut, vaikka aika tekninen onkin. Haluan osoittaa kiitoksen tämän työn hyvästä, yksimielisestä eteenpäinviemisestä maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja Jenna Simulalle.

Tässä on siis kyse nimisuojaajärjestelmästä, mitä olemme aktiivisesti aika laajalla yhteisellä rintamalla pitäneet myös eduskunnassa esillä. Tämä nimisuojaajärjestelmä siis suojaa tiettyjä maataloustuotteita, elintarvikkeita ja alkoholituotteiden maantieteellisiä merkintöjä ja perinteisiä valmistusmenetelmiä. Tällä lainsäädännöllä saatetaan siis nimisuojaa koskeva kansallinen lainsäädäntömme nyt vastaamaan muutettua Euroopan unionin lainsäädäntöä. Pääsääntöisesti kyse on suoraan sovellettavasta Euroopan unionin lainsäädännöstä, ja valiokunta puheenjohtaja Jenna Simulan johdolla on puoltanut lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuojaajärjestelmä otettiin käyttöön 90-luvun alussa, vuonna 1993. Suojaus on vahva, sillä se kieltää myös miellelyhtymät, että esimerkiksi tuotetta ei voida markkinoida vaikkapa fetajuuston makuisena tai tyyppisenä, jos se ei ole Kreikassa tiettyjen kriteereiden mukaisesti tuotettu fetajuusto. Tämä on näkynyt myös meidän ruokakaupassa ja aiheuttanut jonkun verran myös ihmetystä, mutta kun käännämme sen niin päin, että näemme, mitä Suomessa on tehty, niin on helppo ymmärtää, että kyllä on aivan oikein, että tiettyjä asioita suojataan tällä tavalla. Nimisuojaajärjestelmän tavoitteena on siis suojata tuotteita vakiintuneen nimen väärinkäytöltä ja huokeammilta väärennöksiltä mutta myös lisätä tuotteiden tunnettuutta ja toisaalta lisäarvoa sekä helpottaa niiden markkinointia. Maantieteellisen merkinnän omaavien tuotteiden myyntihinta on EU:ssa keskimäärin kaksinkertainen verrattuna vastaaviin rekisteröimättömiin tuotteisiin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2024 vp

ja kuluttajalle suojaus on aina tae siitä, että tuotteen alkuperä, raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan.

Tällä hetkellä EU:ssa on suojattu kaikkiaan noin 3 900 nimitystä. Eniten suojattuja tuotteita on Ranskassa ja Italiassa ja seuraavina Portugalissa, Espanjassa ja Kreikassa, ja kaikilla näillä mailla on pitkät perinteet paikallisten elintarvikkeidensa kansallisesta suojauksesta jo ennen EU:n nimisuoja järjestelmien voimaantuloa. Suomalaisia nimityksiä on järjestelmässä rekisteröitynä 14. Suomalaisia nimisuoja tuotteita ovat esimerkiksi Lapin Pui-kula, karjalanpiirakat, kalakukko ja saunapalvikinkku. Nimisuojan yhtenäiset säännöt selkiyttävät tuotteiden markkinointia ja parantavat kuluttajansuojaa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta piti tärkeänä, että suomalaisia yrityksiä, mukaan lukien suuret yritykset laajoina tuoteryhmineen, kannustetaan hakemaan tuotteilleen EU:n nimisuoja ja parannetaan näin mahdollisuuksia kasvattaa tuotteiden ja yritysten lisäarvoa. Esimerkiksi oma kotikuntani Loppi on hakenut maan parhaalle Lopen perunalle nimisuoja, ja toivon, että se myös saadaan maaliin. [Tuomas Kettusen välihuuto]

Pidän tätä järjestelmää äärimmäisen tervetulleena, ja olemme eduskunnassa pitkään tehneet työtä esimerkiksi myös vähän samaa sukua olevien ruuan alkuperämerkintöjen parissa. Esimerkiksi entinen keskustalainen ministeri Jari Leppä oli tässä erittäin aikaansaava ja myös maatalousministeri Jari Koskinen, jotka aiemmin tätä työtä tekivät. Silloin aloitettiin työ alkuperämerkintöjen vahvistamiseksi niin, että myöskään tuotteilla tai paketeilla ei voida huijata asiakkaita ostamaan jotain tuotetta, mikä olisikin tehty esimerkiksi ulkomalaisesta raaka-aineesta. Näiden vuosien aikana — vajaassa 20:ssä, reilussa 10 vuodessa — on saatu paljon aikaan tällä saralla. Meidän paketit ovat entistä rehellisempiä. Toki edelleen törmäämme tiettyihin juttuihin, missä värimielleyhtymillä tai jollain voidaan synnyttää väärienlaista kuvaa, mutta paljon tässä on tapahtunut, ja esimerkiksi yhtenä isona asiana, jota itse aikanaan pidin esillä eduskunnan puheenvuoroissa, on se, että myös ruuan alkuperämerkintöjä on saatu ravintoloihin.

Minun mielestäni seuraava askel tässä ruuan alkuperämerkintöjen ja läpinäkyvyyden lisäämisessä on se, että eri tuoteosien, myös niiden pienempien tuoteosien, perässä voisi ihan hyvin olla kirjaintunniste FI esimerkiksi kertomassa, että tämä ainesosa on Suomesta, ja näillä kansallistunnuksilla voisi kertoa paitsi niistä ei-pääraaka-aineista vaan myös muista, mistä ne tulevat. Se ei olisi vaikeaa lisätä, ja se ei ole pakettien näkökulmasta edes mahdotonta kaiken maailman E-koodien ja muiden lisäksi kertoa myös raaka-aineiden tuomaa tai maa, missä ne on tuotettu.

Tämä on erittäin tervetullut uudistus, ja haluan vielä kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa yksimielisestä asian käsittelystä. Tämä on hyvä esimerkki, että kun asioita hoidetaan, niin niitä hoidetaan yhdessä ja rakentavassa hengessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen.

13.08 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä todella nyt kansallista lainsäädäntöä päivitetään vastaamaan EU:n nimisuoja-asetusta ja sen viimeisimpiä muutoksia, ja tässä nyt se keskeinen muutos liittyy nimenomaan siihen, että myös huolehditaan siitä, että se nimisuoja näkyy myös tuolla verkon puolella, ja näitä muutoksia tässä nyt todella tämän mietinnön pohjalta ollaan tekemässä, ja hyvä niin. Niin kuin edellä todettiin, on hienoa, että tämä on saatu yksimielisesti vietyä eteenpäin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2024 vp

Tämä EU:n nimisuoja-asetus todella varmaan asiakokonaisuutena ei hirveän monelle sano mitään, mutta aika monet nimisuojatut tuotteet puolestaan sanovat. Kun täällä puhutaan niin maataloustuotteista, elintarvikkeista kuin myös erilaisista juomista, niin monelle on hyvinkin tuttua se, että nimisuoja-asetuksella suojataan esimerkiksi konjakkia tai sumpanjaa, mutta ihan vastaavasti myös suomalaisia juomatuotteita. Esimerkiksi sahti tai suomalainen vodka ovat myös nimisuojujattuja. Tässä mietinnössä on nostettu esille enemmänkin näitä ehkä elintarvikepuolen tuotteita, mutta on hyvä todella huomata, että tämä koskee laajasti niin maataloustuotteita, elintarviketuotteita kuin sitten erilaisia juomia.

Puuttuisin oikeastaan ainoastaan siihen asiaan, joka on myös hyvin tässä maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä tuotu esille, että kannustaisimme myös suomalaisia toimijoita enenevässä määrin hakemaan omille tuotteilleen tätä nimisuoja, koska nimisuoja on keskeinen keino esimerkiksi erilaisten tuotteiden brändin rakentamiselle, se on keskeinen keino sille, että saamme tunnettuutta suomalaiselle työlle, erilaisille tuotteille, ja sitä kautta varmasti myös mahdollistamme paremmat markkinat kansainvälisesti ja pystymme esimerkiksi edistämään tätäkin kautta suomalaisten tuotteiden vientiä maailmalle. Senpä takia on kyllä hyvä todeta, että toivottavasti Suomessakin eri toimijat, mikäli haluavat suojata omaa tuotettaan — mikä liittyy sitten niihin tekijöihin, joita juuri tässä lainsäädännössä käsitellään, ja niihin perusteisiin — tätä nimisuoja hakevat, mihin kyllä kannustan, koska aivan varmasti sillä on mahdollisuus todella tuotteen brändiä rakentaa ja sitä kautta varmistaa myös, että tuotteesta saa sellaisen hinnan, että siitä myös tuotteen tekijä hyötyy.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun voi todella todeta, että maa- ja metsätalousvaliokunta on tässä yksimielisessä mietinnössään hyvää työtä tehnyt ja tämän pohjalta tämä asiakokonaisuus on hyvä saattaa täällä täysistunnossakin loppuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

13.10 Teemu Kinnari kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos kollegoille jo aiemmista puheenvuoroista ja kiitoksista maa- ja metsätalousvaliokunnan suuntaan.

Kuten tässä on käyty läpi, niin tämä itse asia on varsin tekninen muutos, mutta kuten me sitten valiokunnassa asiaa käsiteltiin, niin vaikka lausunto on lyhyt, se ei tarkoita sitä, että asia olisi millään lailla vähäpätöinen, vaan on nimenomaan näin, että kun mietitään nyt tämän hetken maatalouden tilannetta ja niitä toimia, mitä hallitusohjelmassa on, niin elintarvikeviennin edistäminen on aivan keskeisiä asioita ja siellä nimenomaan sitten se tavoite-tila ensi vaiheessa kaksinkertaistaa se viennin arvo.

Mutta mikä on ihan keskeistä, on tietysti tämmöisen maabrändin rakentaminen, ja se rakentuu sitten näitten asioiden kautta, mitkä tässä on jo edellä mainittu. Valiokunnassa nimenomaan korostettiin sitä, että toivotaan, että yritykset ovat aktiivisia tässä ja lähdetään tätä hyödyntämään. Mutta niin kuin sanottua, tämä itse muutos on tekninen, mutta se liittyy ihan keskeisesti osaksi tätä isompaa tavoitetta ja on sinällään hieno asia. Oikeastaan olikin selviö, että kyllä me tästä yksimielinen lausunto saadaan niin kuin saatiinkin. Mutta nyt toivotaan, että myös nämä valiokunnan lausunnon toiveet kuullaan ja pystytään viemään tätä asiaa eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2024 vp

13.12 Janne Jukkola kok: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys, jonka tavoitteena on päivittää meidän nimisuojalainsäädäntömme vastaamaan EU:n uusia säännöksiä. Tämä voi kuulostaa byrokraattiselta, mutta kyse on tärkeästä asiasta, siitä, miten voimme suojella suomalaisten elintarvikkeiden erityispiirteitä ja lisätä niiden arvoa.

Nimisuojaajärjestelmä takaa, että tietyt maatalous- ja elintarviketuotteet, kuten esimerkiksi Lapin Puikula, karjalanpiirakat, kalakukko ja vaikka pohjalainen leipäjuusto, ovat suojattuja. Tämä tarkoittaa, että vain tietyllä alueella tai tietyllä tavalla valmistettuja tuotteita voi myydä näillä nimillä. Tämä on tärkeää sekä kuluttajille että tuottajille. Kuluttaja tietää saavansa aidon tuotteen, ja tuottaja saa ansaitsemansa tunnuksen. Esityksen myötä myös viinialan tuotteet tulevat osaksi tätä sääntelyä, mikä yhtenäistää sääntöjä ja parantaa kuluttajansuojaa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tätä esitystä tarpeellisena ja hyvänä ja myös kehoittaa suomalaisia yrityksiä hakemaan nimisuoja tuotteilleen. Tämä lisää tuotteiden arvoa ja tuo niille lisää tunnettavuutta niin Suomessa kuin ulkomailla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

13.14 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Monissa EU-maissa tai varmasti itse asiassa kaikilla alueilla Euroopassa ollaan hyvin ylpeitä paikallisesta ruokakulttuurista ja paikallisista elintarvikkeista. Objektiivisesti arvioiden me suomalaiset saamme kuitenkin olla valtavan iloisia siitä tosiasiasta, että maassamme on maailman puhtain maaperä, maailman puhtaimmat vedet ja maailman puhtain ilma. Näin ollen saamme täällä arktisen kesän pitkien päivien valossa kasvaneen ravinnon osalta nauttia myös poikkeuksellisen puhtaasta ruoasta, poikkeuksellisen puhtaista elintarvikkeista, jotka taitavasti jalostettuina tietysti ovat erittäin hyviä ja terveellisiä.

Näin ollen Suomen ruokaviennin kasvulle uskoisin olevan hyvät mahdollisuudet tulevaisuudessa. Siksi on tärkeää paitsi kaikki se työ, jota pääministeri Orpon hallitus maa- ja metsätalousministeri Essayahin vedolla tämän aihepiirin parissa tekee, myös se, että nyt juuri tämä lainsäädäntö, mikä tulee siis EU:n nimisuoja-asetuksen päivytyksestä, Suomen lainsäädäntöön implementoidaan, ja tätä nimisuoja tuotteille ympäri Eurooppaa vaalitaan.

Suomella on jo nyt aivan loistavia nimisuojaattuja tuotteita, ja Suomella on mahdollisuus saada tämän nimisuojan mukanaan tuoman brändäyksen piiriin varmasti monia tuotteita myös tulevaisuudessa. Kuten esimerkiksi tässä monissa hyvissä puheenvuoroissa, vaikkapa esimerkiksi edustaja Heinosen puheenvuorossa, kuvattiin, nimisuojan myötä tuotteesta saadaan keskimäärin lähes kaksinkertainen hinta vastaavaan muuhun tuotteeseen verrattuna.

Tämänkaltaisen elintarvikevienti, jolla saadaan korkean lisäarvon tuotteita Suomesta vietyä Eurooppaan ja miksei laajemminkin maailmalle, olisi todella omiaan vahvistamaan oman maataloutemme kannattavuutta. Kun meillä on kannattavaa alkutuotantoa ja siitä voimansa saavaa elintarviketuotantoa, se paitsi parantaa tietysti yleensä maamme työllisyysilannetta ja taloutta myös ennen kaikkea vahvistaa maamme huoltovarmuutta. Kun ruokaa riittää vientiin asti, niin sitä riittää sitten tiukassa paikassa varmasti myös omalle väestöllemme. Mutta se lisää myös esimerkiksi maaseutupaikkakuntien elinvoimaa, mikä on todella tärkeää sen kannalta, että sitten taas siellä oleva, muun vientiteollisuutemme pohjana toimiva, elinkeinotoiminta pysyy myös osaltaan elinvoimaisena.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

13.17 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Elikkä se lakimuutos, joka on täällä käsittelyssä, tavallaan turvaa suomalaisen ruuantuotannon tuotteiden nimiä, ja tästä oli nyt äsken esimerkkinä karjalanpiirakka, että se on tällaisella nimisuojalailla tai -säännöillä suojattu. Tässä on tullut hyviä puheenvuoroja tästä ruuasta.

Vähän näihin viitaten, kun meillä on tietyllä lailla ongelmana tämä maatalouden heikko kannattavuus ja kovasti puhutaan siitä, että ruokaa pitäisi viedä ulkomaille, että saataisiin sille turvattua sitä kotimaista huoltovarmuutta sillä, että ruoantuotantoa ja siitä valmistettuja tuotteita saataisiin vietyä ulkomaille, ja se nostaisi myös sitten sitä hintatasoa, joka pystytään maksamaan suomalaiselle ruoantuottajalle. Kyse on maatalouden kannattavuudesta. Sitten taas, kun sitä lähdetään viemään ulkomaille, niin hyvin paljon jo nyt pitää laskea niitä hiilipäästöjä, että mitkä tämän tuotteen hiilipäästöt ovat, ja varmaan niiden pitää pian olla siinä paketissa merkattuina.

Mutta niin kuin edustaja Autto tuossa otti esiin, tässä on kyse myös siitä maatalouden kannattavuudesta ja näiden tuotteiden, jotka ovat kaupassa myynnissä, siitä kotimaisen ruuantuotannon huoltovarmuudesta. Tuossa muutama päivä sitten tätä asiaa kun pohdin, niin samalla kun tätä nimisuojalakia muutetaan — en tiedä, onko se teknisesti mahdollista — pohdin sitä, tulisiko näihin suomalaisiin tuotteisiin ja Suomessa kaupassa myytäviin tuotteisiin merkata näiden hiilidioksidimäärien lisäksi, tai sen tuotteen valmistuksesta aiheutuneiden hiilipäästöjen lisäksi, jonkinlainen huoltovarmuusasteikko, joka kertoisi sen ruokatuotteen kotimaisuudesta ja sillä tavalla herättäisi sen kuluttajan miettimään sitä, mitä hän sieltä kaupasta on ostamassa: haluaako hän tukea tällaista ulkomailta tuotavaa ruoantuotantoa, joka ei ole vaatimuksiltaan tuotettu semmoisilla vaatimuksilla, miten meidän ruokamme täällä tuotetaan.

Mutta tämä on hyvä asia, että tätä nimisuojalakia muutetaan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

13.20 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Kaikki keinot, jotka auttavat kotimaista maataloutta ja ruoantuotantoa menemään eteenpäin, ovat tervetulleita, niin tämäkin lakiesitys.

Nostan tässä pari vaalikautta sitten eduskunnan käsittelyssä olleen ruokaselonteon, johon muun muassa ympäristövaliokunnassa annoimme lausunnon. Silloin ilmeni, että Suomeen tuodaan enemmän juotavaa vettä kuin Suomesta viedään vettä. No, tietysti voi miettiä, miksi ylipäättään vettä täytyy tuoda — puhdasta vettä saadaan raanasta, esimerkiksi Helsingissä puhdasta Päijänteen vettä — mutta tässä on paljon tekemistä viennin näkökulmasta. Ehkä meidän olisi parempi olla veden viejä kuin veden tuoja.

Toinen asia, minkä haluan nostaa tässä esiin ja korostaa kotimaista tuotantoa ja ruokaturvaa ja puhdasta ruokaa, on se, että esimerkiksi juuri eilen taisi olla, kun uutisoitiin, ainakin Yle uutisoi, että on syytä epäillä, että kauppojen hyllyillä Suomessa olevasta ulkomailta tuodusta hunajasta 60 prosenttia on väärennettyä. Se ei ole kokonaan oikeata hunajaa tämän uutisen mukaan. Kotimaisia tuottajia ei tässä ollut syytettynä tai epäilty väärinkäytöksistä.

Yleiskeskustelu on päättynyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 109/2024 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 83/2024 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.